

СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦІЇ

FORMATION OF A MODERN SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING PHARMACY SPECIALISTS

УДК 377.091.2:615.15

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/43/1.13>

Бобкова І.А.,

викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач фармацевтичних дисциплін,
викладач-методист
Житомирського базового
фармацевтичного фахового коледжу

Бур'янова В.В.,

викладач другої кваліфікаційної категорії,
викладач фармацевтичних дисциплін
Житомирського базового
фармацевтичного фахового коледжу

Умінська К.А.,

канд. фарм. наук,
викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач фармацевтичних дисциплін
Житомирського базового
фармацевтичного фахового коледжу

Хранівська В.О.,

викладач вищої кваліфікаційної категорії,
викладач фармацевтичних дисциплін,
викладач-методист
Житомирського базового
фармацевтичного фахового коледжу

Сьогодні ми працюємо в умовах, коли сучасна система професійної підготовки здобувачів вищої освіти в Україні перебуває на новому етапі свого розвитку. Всі ми розуміємо, що майбутнє професійної освіти (як і всієї освіти загалом) визначається процесами євроінтеграції та глобалізації, а це потребує якісного оновлення змісту й форм організації навчання майбутніх фахівців, перегляду і переосмислення багатьох усталених традицій, внесення доповнень і корективів у систему вітчизняної професійної освіти через впровадження сучасних технологій та інноваційних тенденцій.

Водночас нові підходи передбачають якісне оновлення змісту освіти відповідно до її пріоритетних цілей, сформульованих світовою спільнотою (Міжнародним бюро освіти). Вони охоплюють цілісний розвиток особистості завдяки забезпеченню зростання її розумового, етичного, естетичного, емоційного, фізичного та соціального потенціалу, підготовку студентів до професійної діяльності в умовах стрімкого розвитку технологій і полікультурного суспільства. Проте національний характер освіти має бути збережений. Українська система освіти не повинна асимілюватися, поступатися своїми національними пріоритетами. Тож важливо узгодити національні особливості підготовки фахівців зі світовими стандартами.

Численні зовнішні й внутрішні чинники ініціюють процеси інтеграції, визначають їх як провідну закономірність розвитку освіти, що знаходить своє відображення у працях багатьох дослідників. Перед нами ж стоїть завдання – готувати фахівців-професіоналів, які мають глибокі фундаментальні теоретичні знання й практичну підготовку. Ці зміни у професійній підготовці студентів регламентовані чинними нормативними документами Міністерства освіти і науки України, які і лежать в основі інновацій у нашій роботі. Підготовка здобувачів вищої освіти має бути спрямована на послідовне формування у студентів аналітичного мислення та свідомості, бажання та потреби повсякденно поліпшувати результати своєї праці, виховання поміркованих потреб, розвиток здібностей у певному виді діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, інтерактивні технології, фахівці фармації, професійна освіта.

Today we work in conditions when the modern system of professional training of applicants in Ukraine is at a new stage of its development. We all understand that the future of vocational education (as well as education in general) is determined by the processes of European integration and globalization, and this requires a qualitative update of the content and forms of training future professionals, review and rethink many established traditions, additions and adjustments to domestic vocational education through the introduction of modern technologies and innovative trends.

At the same time, the new approaches provide for a qualitative update of the content of education in accordance with its priority goals formulated by the world community (International Bureau of Education). They cover the holistic development of the individual by ensuring the growth of its mental, ethical, aesthetic, emotional, physical and social potential, preparing students for professional activities in a rapidly evolving technology and multicultural society.

At the same time, the national character of education must be preserved. The Ukrainian education system should not assimilate, give up its national priorities. At the same time, it is important to harmonize the national peculiarities of training with world standards.

Numerous external and internal factors initiate the processes of integration, define them as the leading pattern of educational development, which is reflected in the works of many researchers. We have a task to form professionals who have deep fundamental theoretical knowledge and practical training. These changes in the professional training of applicants regulate the current regulations of the Ministry of Education and Science of Ukraine, which are the basis of innovation in our work. The training of applicants should be aimed at the consistent formation of students' analytical thinking and consciousness, desire and need to improve the results of their work on a daily basis, education of moderate needs, development of abilities in a particular activity.

Key words: professional training, interactive technologies, pharmacy specialists, professional education.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Для професійної підготовки фахівців будь-якої галузі важливим є набуття знань, інформації, навичок, які були б актуальними та давали можливість професійно реалізовуватися, підвищувати кваліфікацію впродовж усього життя. Особливо це має значення для фахівців фармації, оскільки галузь охорони здоров'я постійно розвивається й знання мають доповнюватися й оновлюватися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема оновлення змісту освіти в Україні не

є новою. Аспекти вдосконалення професійної підготовки здобувачів вищої освіти в державі на основі компетентнісного підходу висвітлено у наукових працях Г.Я. Загричука, В.П. Марценюка, І.Р. Мисули [4]. Серед здобутків вітчизняних науковців, присвячених формуванню професійної компетентності, виокремимо праці Л.Г. Кайдалової, Н.В. Альохіної, Н.В. Шварп [6]. Тема впровадження методів активізації навчання, інноваційних освітніх технологій в умовах реформування системи вищої освіти

розглядається у працях О.В. Глузман, В.Г. Душкевич, А.О. Комарова [2; 3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Освітня сфера в Україні на сучасному етапі характеризується інтенсивним переоцінюванням цінностей, впровадженням сучасних технологій навчання, зміною контролю якості засвоєння знань студентами тощо. Зміни, які відбуваються у різних галузях суспільства, зумовлюють пошук таких методів навчання, які б відповідали стандартам освіти і забезпечували підготовку всебічно розвинутого, конкурентоспроможного фахівця фармації [5]. Підготовка кваліфікованого спеціаліста своєю чергою залежить від змісту навчання, методів навчання та організаційних форм навчального процесу, які постійно вдосконалюються.

Мета роботи полягає у визначенні ролі інтерактивних технологій, які сприяють підвищенню навчальної мотивації студентів у сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Професійна освіта – особливий різновид освіти, змістовий і процесуальний компоненти якої значною мірою впливають на формування як професійних, так й особистісних критеріїв індивідуального розвитку, це систематичне формування у майбутніх фахівців професійних знань, високої організованості та творчої ініціативності.

Результативність роботи викладача фахових дисциплін залежить від таких основних принципів навчання: науковості; доступності; наочності; свідомості; міцності знань; систематичності та послідовності; зв'язку з практикою.

У сучасному надінформаційному освітньому просторі нові ідеї практично миттєво стають доступними у будь-якій точці світу. Саме тому ми оптимально поєднуємо інтернет-технології і людський ресурс під час викладання фахових дисциплін. Сміливі ідеї та інноваційні рішення розвиваються і втілюються у життя завдяки долученню до онлайн-лекцій викладачів вищих навчальних закладів фармацевтичного профілю. Так, для студентів коледжу науковцями провідних фармацевтичних (медичних) закладів освіти України було проведено цикл лекцій із актуальних тематик:

– «Вакцини. Класифікація. Сучасний стан» – доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри аптечної та промислової технології ліків Полова Жанна Миколаївна;

– «Несумісності. Фізичні несумісності. Хімічні несумісності» – доцент кафедри аптечної та промислової технології ліків, кандидат фармацевтичних наук Шумейко Микола Володимирович;

– «Належна аптечна практика та соціальна функція фармацевтичних працівників» – доцент кафедри організації та економіки фармації Гала Лілія Олексіївна;

– «Базові основи лідерства. Лідерство у фармації» – доцент кафедри організації та економіки фармації Алекперова Наталія Валеріївна.

З-поміж сучасних форм професійної підготовки, що забезпечують інформаційно-комунікаційну взаємодію в умовах інноваційного освітнього середовища, також використовуємо: медіалекції (слайд-лекції, гіпертекстові лекції з посиланням на медіаоб'єкти), семінари-чати, вебінари, асинхронні семінари, віртуальні практичні та лабораторні заняття, групову роботу на базі форуму, чату, електронної пошти.

Цікавою формою є інтернет-конференція, яка дозволяє в режимі реального часу на рівних правах одночасно спілкуватися багатьом учасникам, вільно чути і чудово бачити один одного. Крім того, є можливість обмінюватися електронними файлами, проводити онлайн-презентації, синхронно переглядати сайти, відеофільми і зображення, колегіально приймати рішення, при цьому кожен учасник діалогу перебуває за власним комп'ютером.

Якою б не була форма проведення заняття, в ній, як правило, чітко простежуються п'ять обов'язкових елементів: різноманітність, зрозумілість, залученість, успіх, схожість. Перші два принципи (різноманітність і зрозумілість) пов'язані з діями викладача. Наступні два принципи (залученість та успіх) пов'язані з діями студентів. Останній принцип (схожість) описує стосунки між викладачем і студентами.

Мета практичної підготовки полягає у творчому застосуванні отриманих теоретичних знань у практичній діяльності: оволодіння сучасними формами і методами організації праці в галузі майбутньої професії; формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень у реальних умовах; виховання потреби систематично поновлювати свої знання.

Організація практичного заняття як однієї з форм освітнього процесу передусім включає підготовчу роботу здобувача освіти на основі заздалегідь розробленої викладачем інструктивної картки, яка є алгоритмом для його навчально-пізнавальної діяльності. Більшість практичних завдань мають пошуковий і творчий характер, завдяки цьому їх виконання студентами сприяє розвитку вмінь та якостей критичного мислення, творчості, вміння генерувати ідеї, здатності до імпровізації, тощо.

Серед психологічних досліджень, спрямованих на вдосконалення навчального процесу, важливе місце належить розробці способів алгоритмізації навчання. Тому під час проведення навчальних практик із фармацевтичної хімії, фармакогнозії, фармакології, технології ліків ми вчимо студентів виконувати професійне завдання відповідно до алгоритму.

Під час алгоритмізованого навчання студенти використовують підручники, практикуми та навчально-методичні посібники з вищенаведених

дисциплін для студентів вищих медичних, фармацевтичних навчальних закладів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація», видані викладачами коледжу, картки-інструкції, схеми-конспекти, методичні поради тощо [7; 9].

Алгоритмізація оптимізує навчальний процес таким чином:

- автоматизує компоненти навчального процесу, що стало особливо актуальним у зв'язку з інтеграцією комп'ютерних та освітніх технологій;

- стимулює евристичну активність здобувача, оскільки виявлення та формування алгоритмів є творчим процесом, що пов'язаний із формалізацією і моделюванням;

- розвиває логічне мислення, адже, застосовуючи алгоритм під час виконання завдання, здобувач узагальнює й категоризує матеріал, співвідносить конкретні факти й загальні моделі;

- збільшує частку самостійної роботи здобувачів і сприяє вдосконаленню управління навчальним процесом, що особливо важливо в умовах диференційованого та індивідуального навчання [1].

Актуальним стало проведення професійних тренінгів як інтерактивної форми навчання, що сприяє здатності діяти в нестандартних, непередбачуваних ситуаціях, дозволяє гнучко адаптуватися до змін у професійній діяльності [6].

Із метою введення здобувача освіти в умови професійної діяльності під час проходження практик у дистанційному режимі було проведено низку онлайн-зустрічей із представниками провідних аптечних і фармацевтичних підприємств області та м. Київ.

Нові підходи до якісного оновлення змісту освіти й форм організації навчання майбутніх фахівців відповідно до її пріоритетних цілей набули чинності. Й, як завжди, виникає запитання: «Як оцінити рівень професійної підготовки здобувачів освіти?».

Наприклад, Європейською асоціацією міжнародної освіти було проведено дослідження щодо ключових цілей інтернаціоналізації у 2014 та 2019 рр. Опитування показало, як за 5 років змінилися пріоритети. Так, у 2014 р. респонденти-освітяни на перше місце ставили якість освіти, у 2019 р. – підготовку студентів до життя і праці у глобалізованому світі, а вже друге місце залишає за собою якість освіти [10].

Згідно зі стратегічним планом діяльності Міністерства освіти і науки України до 2024 р. випускники «мають бути конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці, які мають сучасні знання, вміють вирішувати комплексні завдання, можуть створювати висококласні та інноваційні інтелектуальні продукти та поділяють цінності вільного демократичного суспільства» [8].

Оскільки курсом сучасної професійної освіти наразі є орієнтація на вихід фахівців фармації на міжнародний рівень, то, надаючи знання

здобувачам, нам необхідно враховувати у своїй роботі ключові пріоритети європейського стилю освіти та акцентувати увагу на формуванні соціальних здібностей: вміння аналітично мислити і приймати раціональні фахові рішення.

Висновки та перспективи в цьому напрямі.

Із вищенаведеного можна зробити висновок, що систематичне використання комплексу зазначених форм і методів навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців сприяє формуванню нового покоління, готового до постійного самовдосконалення. Сукупність інноваційних методів утворює методичну скарбницю навчального закладу, яка свідчить про серйозну роботу з якісної професійної підготовки здобувачів освіти. Необхідна зміна спрямованості контролю за рівнем підготовки студентів: від перевірки точності відтворення готових знань до контролю вмінь застосовувати знання для розв'язування практичних завдань. Тому нам є надчим працювати, обговорювати, приймати рішення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабіна-Косенко О.І. Алгоритм як метод навчання у сучасній школі. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2013. № 47. С. 14–16.
2. Глузман О.В., Комарова А.О. Інноваційні освітні технології в умовах реформування системи вищої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2013. № 2. С. 86–92.
3. Душкевич В.Г. Впровадження в навчальний процес методів активізації навчання. *Вісник Вінницького державного аграрного університету: Педагогічні науки*. 2009. С. 19–24.
4. Загричук Г.Я., Марценюк В.П., Мисула І.Р. Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах України в сучасних умовах на основі компетентнісного підходу. *Медична освіта*. 2013. № 1. С. 8–11.
5. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 12.12.2021 р.).
6. Кайдалова Л.Г., Альохіна Н.В., Шварп Н.В. Тренінгові технології у підготовці фахівців охорони здоров'я. *Психолого-педагогічні проблеми становлення сучасного фахівця* : зб. наук. праць. 2017. С. 46–49.
7. Практикум із фармацевтичної хімії : навчальний посібник / В.О. Хранівська та ін. Київ : ВСВ «Медицина», 2018. 120 с.
8. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2024 р. : вебсайт. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2020/01/strat_plan_mon_2024.pdf (дата звернення: 25.12.2021 р.).
9. Фармакогнозія: посібник для практичних занять : навчальний посібник / І.А. Бобкова та ін. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ : ВСВ «Медицина», 2017. 328 с.
10. Нові тренди у вищій освіті. *Профспілка працівників освіти і науки України* : вебсайт. URL: <https://pon.org.ua/novyny/8633-nov-trendi-u-vischy-osvt-nternaconalzacuya-vdoma.html> (дата звернення: 25.12.2021 р.).